

Αναπαράσταση και «μνημειοποίηση» ιστορικών τραυμάτων στη σύγχρονη όπερα: η περίπτωση του Τζον Άνταμς

Το μάθημα εξετάζει το ζήτημα της αναπαράστασης πολιτικών και ιστορικών τραυμάτων στη σύγχρονη όπερα και συγκεκριμένα το έργο του Αμερικανού συνθέτη Τζον Άνταμς. Παρόλο που ο Άνταμς έχει αποποιηθεί επανειλημμένα τον χαρακτηρισμό του πολιτικού συνθέτη, οι όπερες του χαρακτηρίζονται από ένα βαθύ στοχασμό για πολιτικά ζητήματα του 20^{ου} αιώνα. Γνωστός άλλωστε είναι ο σάλος που προκλήθηκε από την όπερα *Ο θάνατος του Κλίνγκχοφερ* η οποία πραγματεύεται την σύρραξη μεταξύ Παλαιστινίων και Ισραηλιτών, δίνοντας έναυσμα σε μια έντονη συζήτηση τόσο στο πεδίο της μουσικολογίας όσο και στη δημόσια σφαίρα για το κατά πόσο η τρομοκρατία και ο τρόμος εν γένει μπορούν να αναπαρασταθούν μουσικά ή αν πρέπει να λογοκρίνονται. Η παρουσίαση εστιάζει στην όπερα του Άνταμς *Ντόκτορ Ατόμικ (Doctor Atomic, 2005)* με θέμα τη ρίψη της ατομικής βόμβας από τις ΗΠΑ κατά το τέλος του Β Παγκοσμίου Πολέμου, ένα ιστορικό τραύμα το οποίο αποσιωποήθηκε σε μεγάλο βαθμό από την πολιτική ηγεσία των ΗΠΑ μέσα από τη ρητορική του δίκαιου πολέμου και απωθήθηκε από ένα μεγάλο μέρος του Αμερικανικού πληθυσμού. Το έργο εξετάζεται μέσα από το πλαίσιο των συζητήσεων περί αισθητικής μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο αναφορικά με την αναπαράσταση του τραύματος του Ολοκαυτώματος και της γενοκτονικής βίας. Με ποιούς τρόπους μπορεί να αναπαρασταθεί ο τρόμος της πυρηνικής καταστροφής ή της τρομοκρατίας δίχως να αισθητικοποιείται ο ανθρώπινος πόνος και η ίδια η καταστροφή; Πώς μπορεί η διαδικασία της μνημειοποίησης να παραμείνει παραγωγική, προάγοντας κριτικό αναστοχασμό, δίχως να ευτελίζεται η απελπισία των θυμάτων; Ποιος ο ρόλος της όπερας εν γένει αλλά και του σκηνοθέτη ως προς το να αναδειχθούν αισθητικά οι συσχετισμοί μεταξύ ορατού και αόρατου, μεταξύ αυτού που ακούγεται και αυτού που δεν μπορεί να ακουστεί, αυτού που αποκλείεται και αυτού που εμπεριέχεται στη σφαίρα του πολιτικού;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ / ΠΗΓΕΣ

Adams, John, «Doctor Atomic and His Gadget», *The Tanner Lectures on Human Values*, Yale University, 29.10.2009, σ. 45–59, <<http://bit.do/fHXzQ>> (πρόσβαση 20.5.2020).

Adams, John, *Doctor Atomic: A Synopsis* (New York: MET, 2005).

Anonymous, «Scenes from Doctor Atomic», *The New York Times* (2009)
<https://www.youtube.com/watch?v=9Rze1UizJyw>.

Brecht, Bertolt, *Brecht on Theatre. The Development of an Aesthetic*, μτρφ. και επιμ. John Willett, Λονδίνο, Methuen, 1964, σ. 35–39.

Cahill, Sarah, «John Adams», Grove Music Online (January 2001),
<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000042479> (πρόσβαση 20.5.2021).

Fink, Robert, «The Emperor's New Opera: John Adams's Doctor Atomic and the Future of Classical Music», αδημοσίευτο άρθρο, σ. 1–30,
<https://ucla.academia.edu/RobertFink> (πρόσβαση 20.5.2019).

Hirsch, Lily, «Going Nuclear: Doctor Atomic Arrives», *Iron Tongue of Midnight* (Οκτώβριος 2005), <https://irontongue.blogspot.com/2005/10/going-nuclear-doctor-atomic-arrives.html>.

Sellars, Peters, *Doctor Atomic Libretto*, Hendon Music, Boosey & Hawks, 2005 (Μάιος 2017), <https://www.opera-arias.com/adams/doctor-atomic/libretto/> (πρόσβαση 20.5.2020).

Taruskin, Richard, «MUSIC; Music's Dangers And The Case For Control», *The New York Times*, 9.12.2001, <https://www.nytimes.com/2001/12/09/arts/music-music-s-dangers-and-the-case-for-control.html> (πρόσβαση 20.5.2020).

Wiegand, David, «Boston Symphony Missed the Point on Art and Grieving», *San Francisco Chronicle*, 7.11.2007.